

Sammisaq:
Kalaallit Nunaat
eqqagassaqanngitsunngortinniarlugu

CSR
GREENLAND
2025

1. Eqikkaaneq

Kalaallit Nunaanni ullumikkut eqqagassalerinerup qanoq innera paasissallugu, eqqaavissuit ikilisarnissaannut, eqqakkanik immikkoortiterinermi pitsanngorsaannisamat eqqagassanillu ulorianartunik pitsaanerusumik isumagininnissamat periarfissat misissornissaat misissuinerup siunertaraa. CSR Greenlandip soqutigisaqaqatigiit arlallit pisoritanit namminersortunillu peqataasut suleqatigalugit misissuineq ingerlappaa.

Misissuinerup takutippaa Kalaallit Nunaanni **eqqagassalerinermi unammilligassat** annertuujusut assigiinngitsorpasuusullu. Pissutsit aaqqissuussaannerat soorlu isorartuumi inoqarfiit siammarsimanagerat, assartuinerup ajornakusoornera silallu sakkortusarnera eqqagassalerinermik pitsaasumik ingerlatsinissamat unammilligassanut ilaapput. Aningaasaqarnikkut pissutsit, attaveqaatit amigaataanagerat, maleruagassat atuuttut malinneqarpiarneq ajornerat kiisalu innuttaasut ilisimasakippallaarnerat eqqumaffiginningipallaarnerat unammilligassat suli annertunerulersippaat.

Misissuinerup aamma takutippaa massakkorpiaq iliuseqarnikkut pitsaanerulersitsinissamat **periarfissaqarluar-toq**, soorlu paasissutissiinikkut, ilinniartitsinikkut, immikkoortiteriaatsinik pitsaanerusumik atuinikkut kiisalu eqqanik aallernermi assartuinermilu pitsaanerusumik ingerlatsinikkut. Pitsanngorsaajuassagaanni siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu iliuseqarneq, suleqatiginneq, piginnaanngorsaaneq piffissamilu qanittumi pitsannguinerit takuneqarsinnaasut anguniagassani pingaartinneqartariaqarput.

Misissuinerup **inerner**i pingaarnerit ukuupput:

- Eqqakkat ulorianartut pingaarnerutillugit iliuseqarfineqarnissaat pisariaqarluinnarpoq, avatangiisinut peqqissutsimullu navianaataammata.
- Piffissap sivikitsiup iluani anguniaqanermut suliniutaasinnaasutut tikkuarneqartut tassaapput sanaartorfinni immikkoortiteriviit anorersuarmut illersusersukkat, immikkoortiterinermi allagartalersuinerit pisariitsut aammalu elektronikinik atortussianik batteriinullu eqqakkanik aaqqissuussamik katersuisarfiit.

Unammillernartut

Periarfissat

- Suliniummi nutaami teknologii nutaaliaasoo pingaarnerutinnagu, kisiannili paasissutissiisarneq, immikkoortiterineq assartuinerlu tunngaviumik sammineqasapput.
- Namminersorlutik Oqartussat, kommunit inuusutisarsortullu suleqatigiilluarnerat suliniuteqartuarnissamut tunngaviuvoq pingaarutilik.
- Nunani avannarlerni suleqatigiinnermut peqataaneq periarfissaavoq, soorlu avinngarusimasumi inoqarfiusuni assartuinernullu unammillernartunik misilittagalinniit Kalaallit Nunaat misilittakkat pineqartut isumassarsiorfigisinnaavai.

Misissuineq tunngavigalugu **innersuussutigineqarpoq** suliniut annertoq aallartinneqassasoo, tassani eqqaavisuit ikilisarneqassasut, eqqakkanut immikkoortiterineq pitsaanerulersinniarneqassasut, eqqakkat ulorianartut pitsaaneruumik isumagineqassasut nunalu tamakkerlugu eqqagassalerinermi ataavartumik piginnaanngorsaasoqassasoo. Suliniut atoriaannaasunik, angusaqarluarnissaq pingaarutilugu, aammalu inoqarfinni mikinerusuni tulluusimaarutaasunik peqataaffiusunillu ineriartortitsinissaq ilusilersorneqartariaqarpoq.

Kalaallit Nunaanni avatangiisinik mianerinninnerulernissamut akisussaassuseqarneruumik eqqakkanik isumaginninnissamut alloriarnissamut aningaasaliisut tapersersuiuarnerat suliniutip piviusunngortinniarnarani pingaaruteqarpoq — avatangiisinut, innuttaasut peqqissusaannut Kalaallit Nunaatalu nunani tamalaani tusaamaneqarneranut iluaqutaasumik sunniuteqartumik.

Innerniliinerit pingaarnerit

Inassuteqaatit

Unammillernartut

- Ilisimasakinneq eqqumaffiginninngip-pallaarnerlu.
- Eqqakkat ulorianartut avatangiisinut peqqissutsimullu navianaateqarsinnaasut eqqortumik isumagineqanngillat.
- Eqqagassanngortitsinermi immikkoortiterisarnerup annekinnera.
- Sumiiffiit imminnut ungasittut, inoqarfiit siammaseqisut angallannerlu ajornakusoortoq.
- Inatsisit nuna tamakkerlugu assigiimik maleruarneqarnissaat amigaataavoq.
- Eqqakkanik immikkoortiterineq akisusinnaavoq aningaasatigullu kajumersaasersuineq atugaarpiarnani.
- Nunaqarfinni attaveqaatit amigaataanerat.

Periarfissat

- Eqqakkat ulorianartut pillugit iliuuseqapallanneq malunnaatilimmik pitsanngorsaataassaaq.
- Paasissutissat paasiuminartut, sumiiffimmi eqqakkanik katersuinermi, eqqakkat anorersuarmut illersugaasut.
- Namminersorlutik Oqartussat, komunit, inuussutissarsiortut innuttaasullu akornanni suleqatigiinneq.
- Suliassa qarfiit akimorlugit piginnaanngorsaaneq paasisitsiniaanerlu.
- Aningaasatigut kajumissaarinerit utertinermilu pissarsiassat ineriartortinngarneri.
- Nunani avannarlerni issittumilu inuiaqatigiinnut mikisunut isumassarsiorneq suleqataanerlu.

Innerniliinerit pingaarnerit

- Eqqakkat ulorianartut pingaarnerpaattinneqartariaqarput.
- Eqqakkat pillugit unammillernartut asigiinngitsorpassuit pitsanngorsaaffigineqarsinnaasut.
- Aaqqiissutissat paasiuminartut, najukkami atoriaannaasut atornerisigut teknologii nutaaliaasooq atornagu angusaqarluarneruneq.
- Suleqatigiinnikkut najukkamilu innuttaasut peqataanerat ataavartumik angusaqarnissamut aalajangiisuupput.
- Siusissukkut angusaqarluarnerup malunnaatilimmillu ineriartornerup pimoorussinissamut kajumissaataassapput.

Inassuteqaatit

- Suliniummik ukiuni pingasuniit tallimanut sammineqartumi makku sammineqassapput:
 - o Eqqaavissuit ikilisinneqarlutillu immikkoortiterineq pitsaanagerusoq.
 - o Innuttaasut suliffeqarfiillu piginnaangorsarlugit paasissutissiisarnerlu.
 - o Eqqakkat ulorianartut isumannaatumik suliarineqartarnissaat qulakkearniarlugu najoqqutassianik katersuiffinnillu pilersitsineq.
 - o Kalaallit Nunaanni pissutsinut naleqquttumik assartuineq.
 - o Inuiaqatigiinni susassaqaqatigiillu suleqatigiinneq.
- ‘Ineriartorteriaannaat’ pingaarnerutilugit:
 - o Sanaartorfinni anorersuarnut isumaallisaanerit.
 - o Paasissutissanik paasiuminartunik immikkoortiterinermi atugassanik pigisaqarneq.
 - o Elektronikkini atortunik batteriinnullu katersuiviit pisariitsut.
- Nunat avannarliit suleqatiginerini misilittakkanik avitseqatigiinneq teknikkikkullu paasissutissanik paarlaasseqatigiinneq atorneqarli.

1. Eqikkaaneq.....	2
2. Aallaqqaasiut	7
2.1 Sammisamut tunngaviusoq.....	7
2.2 Eqqakkat pillugit unammillernartut nunanilu tamalaani pisussaaffigisat.....	7
2.3 Avatangiisinut peqqissutsimullu tunngasut.....	9
2.4 Nunarsuaq tamakkerlugu nunanilu avannarlerni suliniutinut attuumassuteqartut	10
3. Suliniutip aaqqissuussaanera naammassinninnerlu.....	11
3.1 Suliniutip aaqqissuussaanera.....	11
3.2 Eqimattat soqutiginnittullu peqataatinneqarnerat	12
4. Periuseq allaatigineqartoq	13
4.1 Immikkoortoq siulleg: Atuagassianik misissuineq (oktobari 2024–januaari 2025)	13
4.2 Immikkoortut aappaat: Soqutigisaqaqatigiinnik peqataatitsineq misilittakkanillu katersineq (januaari 2025 – marsi 2025).....	13
4.3 Immikkoortut pingajuat: Nalunaarusiaq (aprili 2025 – oktoberi 2025)	13
5. Misissuinerup inernera	14
5.1 Atuagassianik misissuinerup inernera.....	14
5.2 Soqutigisaqaqatigiinnit peqataatitsinerup misilittakkanillu katersuinermit angusat	16
6. Ajornartorsiutit periarfissallu	18
6.1 Ajornartorsiutit.....	18
6.2 Periarfissat	19
7. Inerniliineq	20
7.1 Inerniliineq	20
7.2 Suna ilikkarsimavarput?	20
8. Suliap ingerlaqqinnissaanut inassuteqaatit	21
Tapiliussat	
Tapiliussa 1	23
Tapiliussa 2.....	25
Tapiliussa 3.....	26
Tapiliussa 4	28

2. Aallaqqaasiut

2.1 Sammisamut tunngaviusoq

Eqqakkat pillugit suliaasaqarfik Kalaallit Nunaanni unammilligassani nukinginnarnerpaat ilagaat, eqqakkallu isumatusaanngitsumik suliarineqarnerat avatangiisinut, sumiifinni inoqutiginnut aamma Kalaallit Nunaanni kulturikkut naleqartitanut, soorlu pinngortitamut qanittumik attaveqarnermut, sunniuteqarpoq.

Sammissaq "Kalaallit Nunaat eqqagassaanngitsunngortinniarlugu" eqqagassalerinermi pissutsit nalilersorniarlugu, oqartussaasut akornanni oqaloqatigiinnermik aallartitsiniarluni, ajornartorsiutit pingaarnerit pitsanngorsaataasinnaasunillu saqqummiunnarlugit aallartinneqarpoq. Sammisami siunertaavoq ukiuni arlalinni suliniummot tunngavissaqarluarnissaq, tassanilu eqqagassalerinerup sapinngisamik annikillisinnissaa, ikuallaaviit atorluarnissaat siunertarlugu immikkoortiterineq pitsanngorsarniarlugu kiisalu nuna tamakkerlugu eqqagassalerinerup piujuartitsinerusumik aallaavilimmik ingerlanneqarnissaa qulakkearniarlugu.

2.2 Eqqakkat pillugit unammillernartut nunanilu tamalaani pisussaaffigisat

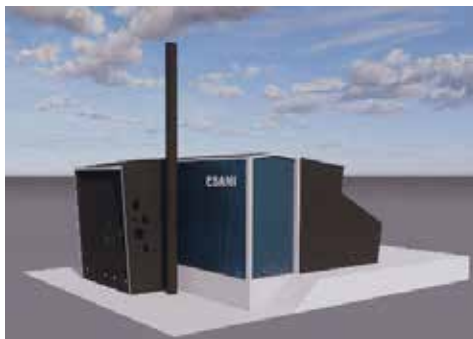
Kalaallit Nunaanni nunap pissusia – sumiifit ungasissusii, inoqarfiit siammarisimassusiat assartuinerlu ajornakusoor-toq – eqqakkanik pitsaasumik piujuartitsisumillu aqutsinisamut immikkut unammilligassapput. Ukiuni kingullerni

annertuumik siuariartoqarpoq, ilaatigut Nuummi Sisimiunilu ikuallaaviit nutaaliaasut pilersinneqarnerisigut. Ikuallaaviit taakku eqqakkanik annikillisaaqataapput ikuallaanermilu nukik illoqarfinni kiassarnermut atorneqarsinnaaluni.

Ikuallaaviit nutaat pitsanngorsaataagaluartut eqqakkatigut unammilligassat suli annertupput. Illoqarfinni eqqakkat amerlanerpaapput, illoqarfiillu alliarturneri peqqutaaluni eqqakkat pillugit ajornartorsiutit suli annertunerulerput. Eqqakkat amerlasuut immikkoortiterneqaaqqarnatik eqqaavissuarnut apuunneqartarput. Anorimik peqquteqartumik eqqakkat pinngortitamut, kangerlunnut immamullu siaruassinnaapput, pinngortitami ataqatigiinnermut uumasunullu akornutaasumik.

Nunap mingutsinneqarnera tamanna Kalaallit Nunaata takornariartitsinermik aningaasarsiornerup ineriartortinnissaanut tunngaviusutut ineriartortitsinissamik periusissiaanut akerliuvoq. Nunani tamalaani Kalaallit Nunaat issittumi pinngortitamigut innarligaanngitsumik oqariartuuteqarlini nittarsaassivoq, nunamilu illoqarfinnilu eqqaavissuarni eqqakkat takussaasut nunap takornariarfissatut tusaamaneqarneranut takornarianullu pilerinartuuneranut ajoqutaasinnaapput.

Najoqquataq: www.esani.gl

ESANI-p
ikuallaaveqarfii

”
*Illoqarfit alliaartorneri, atuisut
annertuumik atuinerunerat,
inuussutissarsiutit annertusiartorneri
eqqakkat amerliartuinnarnerannut
peqqutaaqataapput*”

2.3 Avatangiisinut peqqissutsimullu tunngasut

Kalaallit Nunaanni eqqagassalerinermi ajornartorsiutit avatangiisinut unammillernartuunerat qangali ilisimaneqarpoq. Illoqarfinni ineriartorneq, atuinerup annertusiartorne-ra inuussutissarsiornermilu suliniutit annertusiartorne-rat ilutigalugu eqqagassalerineq annertusiartorpoq, tamatumalu saniatigut eqqaavissuit ammasut atornerqartarnerat aamma siunertamut naleqqutinngitsumik ikuallaasernerit suli nalinginnaalluinnarput. Tamakku tamarmik unammillernartut annertupput, minnerunngitsumik eqqortumik im-mikkoortiterineq suli nalinginnaasuunani, atoqqiineq aki-sullunilu ajornakusoorsinnaasarmat, aamma illoqarfinni mikinerni nunaqarfinnilu eqqagassalerinermi suli siunertamut naleqqutinngitsumik ingerlatsisoqartarmat.

Eqqakkanik naammaginantumik isumaginninnginneq peqqissutsimut ulorianartorsiortitsisinnaavoq taamaallillunilu inuit tunngaviusumik pisinnaatitaaffiik unioqquitsisisoqarsinnaalluni. Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Kalaallit Nunaanni Siunnersuisoqatigiit aamma Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Ilisimatuserfiup nalunaarusiaat (2023) naapertor-lugu eqqakkanik katersineq, aqunneqanngitsumik ikual-laasarneq aamma eqqakkanik ulorianartunik kukkusumik isumaginnineq avatangiisinik peqqissuunissamik peqqis-sutsimillu pisinnaatitaaffimmut ulorianartorsiortitsivoq. Nalunaarusiami erseqqissarneqarpoq, maannakut pissutsit Kalaallit Nunaata nunani tamalaani inuit pisinnaatitaaffii-

nut pisussaaffiik unioqquitsinerusinnaasut. Taamaattumik misissueqqaarnermi matuma-ni suliniummilu tulliuttumi teknikkikkut isu-maginninnermullu pitsanngorsaanerit kisiisa sammineqanngillat, aammali Namminersorlutik Oqartussat innuttaasut avatangiisinik peqqissunik isumannaatsumil-lu pisinnaatitaaffiik qulakkeerinnittussatut akisussaaffiata tapersersornissaa sammineqarpoq.

Stockholmimi isumaqatigiissut, Kalaallit Nunaanni atuut-toq, avatangiisinut toqunartortallit ataavartut pillu-git, avatangiisit inuillu peqqissusaannik kemikalianut toqunartulinnik toqunarsinnaasunilluunniit illersuinis-samut pisussaaffiivoq. POP-inik (Persistent Organic Pol-lutants) taaneqartartut taakku ilaatigut makkunaniipput eqqakkat pisoqqat soorlu elektroniskiusut, uulianik akul-lik kiisalu sanaartornermut atortussani. Ikuallaasarnerup kiisalu eqqaavissuarnut eqqanik nakkutigisaanngitsumik ilioraasarnerup ulorianartunik POP-meersunik silaannar-mut, nunamut imermullu anianissaat ilimanaateqartitsivoq. Stockholmimi isumaqatigiissummi aalajangersakkat taa-maattumik Kalaallit Nunaata naapertuilluartumik piujuar-titsisumillu ineriartortitsinissamik eqqakkanik akisussaas-suseqarluni aqutsineq avatangiisinullu peqqissutsimullu sunniutaat annikillisinneqarnissaat pillugit qulakkeerinnin-niarluni sulineranut qitiulluinnarput.

Eqqakkanik aqqissuussineq maanna atuuttoq Kalaallit Nu-naanni nunap, silallu pissusaanik assartuinnermullu pissut-

sinik unammilligassaqarpoq. Ungasissutsit annertuut, silaannaap allanngorarnera ukiukkullu sikuunerata eqqakkanik katersineq assartuinerlu ajornakusoortittarpaat akisunerulersittarlugillu. Nunaqarfinni qaqutigunnaq immikkoortiteriviit atorluarneqarsinnaasarpup, eqqagassallu amerlasuut pinngortitamut siammartarput. Tamanna avatangiisinut navianaataaginnarani aammali Kalaallit Nunaata takornariartitsinermik aningaasarsiornerup ineriartortinnissaanut tunngaviusutut nukittorsarnissaanik anguniagaanut akornutaavoq.

Aammattaq Kalaallit Nunaat Parisimi isumaqatigiissummut ilanngunermigut silap pissusianut sunniutit annikillsinnissaanut peqataaniassani pisussaaffigilerpaa. Eqqakkanik annikillsaanissap pitsaasuunissaa, immikkoortiterinerit annertusinissaat, atoqqiinerup annertusinissaa eqqaaviillu ikilisinneqarluinnarnerat Kalaallit Nunaata siunissamut silap pissusianut iliuseqarneranut ilaasinnaapput.

2.4 Nunarsuaq tamakkerlugu nunanilu avannarlerni suliniutinut attuumassuteqartut

Misissuineq nunani tamalaani sinaakkutit piujuartitsiniermilu anguniagaqarnerup saniatigut nunani avannarlerni eqqakkanik aqutsinermi misilittakkat tunngavigalugit ineriartortinneqarsimavoq. Suliniut "Bornholmi eqqagassaqanngilluinnartoq" massuma suliniutip ineriartortinneranut

maligassiulluarpoq, tassani Bornholmimi eqqakkanik pinngitsoortitsinikkut annertuumillu atoqqiinnikkut ikualaanis-saq pisariaqarunnaartinniarlugu suliniuteqartoqarpoq.

Pingaarteqarpoq erseqqissassallugu Kalaallit Nunaata aaq-qissuussaannikkut nunallu immikkoortuini unammilligassai Bornholmimit annertunerungaartut. Isorartuumik sumiif-fiit ungasissuseqarnerat, issittumiinneq innuttaasullu siam-marsimassusiat pissutigalugit immikkut naleqqussakkanik aaqqiussuteqarnissaq pisariaqarpoq. Assigiinngissuteqara-luarlutik Kalaallit Nunaat inuiaqatigiinnit mikinerusunit al-lanit, ilaatigut Islandimit, Savalimmiunit Canadamilu, Sve-riqemi Norgemilu avinngarusimasumiittunit, eqqagassaleri-nermi assingusunik unammilligassalinnit atorluarnissaanut periarfissanik amigaateqartunit, isumassarsinnaalluarpoq.

Nunat avannarliit suleqatigiinnerulernerat iluaqutaassaaq ilisimasanik nalituunik avitseqatigiinnermut, teknologii pil-lugu misilittakkanik avitseqatigiinnermut ataatsimoorussa-millu ineriartortitsinermut suliniutinik aningaasalersuiner-mullu periarfissanik ammaassinermut. Nunat avannarliit isiginnittaasiat Kalaallit Nunaata nunani tamalaani mingut-sitsinngitsumik ineriartortitsinissamut peqataasutut inissi-simaffianik nukittorsataassaaq.

3. Suliniutip aaqqissuussaanaera naammassinninnerlu

Misissuineq soqutigisaqaqatigiinnit pisortanit namminer-sortunillu peqataaffineqartoq aaqqissuussamik ingerlanneqarpoq. Ilisimasat misissuineri paasisat kiisalu paasisat aallaavigalugit inerniliussat avatangiisunat attuumassuteqartunat aaqqissuussamik avitseqatigiinnikkut apuunneqarput, suliniutissallu nutaap namminersortunit pisortanit, NGO-nit aamma immikkut ilisimasalinnit soorlu DTU-mit Rambøllimiillu immersorneqarnikkut pivusorsortumik tunngavilerneqarpoq.

3.1 Suliniutip aaqqissuussaanaera

CSR Greenland **suliniummik aqutsisutut** allaffissorneq, aningaasaqarneq aamma tunissuteqartunat attaveqarneq akisussaaffigai, tamatumalu saniatigit suliniummik **aqut-sineq**, ilaatigit pitsaassuseq aamma suleqatigiissitat akornanni ataqatigiissaarineq, kiisalu ataatsimiinnerit, nalunaarusiornermi malinnaatitsineq isumagisarpai. Siulersuisoqatigiinnut nalunaaruteqartarneq ataavartumik ingerlanneqarpoq.

Siulersuisoqatigiit suleqatigiissitalllu pisortanit inuussutissarsiornermillu suliaqartunit ilaasortallit siunnersuisutut piukkunnarsaasutullu pilersinneqarput. Eqimattat taakkua marluk pisortanit suliffeqarfanniillu ilaasortaqaqarput.

Siulersuisoqatigiit ataatsimut isigalugit iliuuserisassat pillugit ima iliuuseqartarput:

- Suliamut pilersaarutit, piffissaliussat missingersuutillu akuerinissaat

- Suliniummik tunngatillugu anguniagassaqaarneq
- Immikkut ilisimasalinnik siunnersuisoqarneq siammasissumillu peqataatitsineq
- Suliap qanoq ingerlasimanera malinnaaffigalugu nalilersorlugulu
- Kalaallit Nunaanni nunanilu allani suliniutinik misilitakkaniq saqqummiussineq
- Ilisimatusarnikkut misissuinerit misilitakkatillu attuumassuteqartut innersuussutigalugit
- Suliniutinut annerusunut siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu anguneqarsinnaasunat tunngatillugu immersueqataaneq
- Siunissami suliniutinut qinnuteqaatinut pilersaarutillu qanoq ingerlanissaannut innersuussineq

Suleqatigiissitaq sulianut tunngasunik ilisimasaqarnerulerniarluni ima iliuuseqassaaq:

- Ulluinnarni eqqakkanik immikkoortiterineri misilitakkat pillugit avitseqatigiinneq
- Inatsisit atuuttut malinneqarnissaannut akornutaasut eqqartorlugit
- Eqqakkanik suliffeqarfanni assigiinngitsuni immikkoortiterisarneq qanoq ingerlanneqarnersoq pillugu paasisutissanik avitseqatigiinneq
- Misissueqqissaarnerit
- Sutigit iliuuseqartoqarsinnaaneranik aaqqiissutissanillu siunnersuuteqarneq
- Attaveqatigiinnermik suleqatigiinnermillu ineriartortitsineq

Siulersuisoqatigiit, suleqatigiissitat sammisamilu eqimattat suliniummi peqataapput

Suleqatigiissitat siunnersuutai tunngavigalugit inuussu-tissarsiornermi pingaarnerni ilisimasat erseqqinnerusut pissarsiarineqarniassammata suleqatigiissitallu inerni-liussaata tunngaviusumik eqqortuuneranik qulakkeerin-ninniarluni eqimattat aalajangersimasut apersorneqar-put.

Siulersuisoqatigiit suleqatigiissitallu ilaasortaata tapilius-saq 2 takuuk.

3.2 Eqimattat soqutiginnittullu peqataatinne-qarnerat

2025-mi upernaakkut sammisat assigiinngitsut sisamat pillugit eqimattat apersorneqarsimapput, taakkualu sulif-finni assigiinngitsunut sammiveqarput:

1. **Sanaartorneq** – sanaartornermi isaterinermilu eq-qakkat qanoq iliuseqarfigineqartarnerat, atoqqinne-qarsinnaanerata immikkoortiterneqarsinnaanerallu sammiveqarput.
2. **Assartuineq** – eqqakkanik katersuinermi assartui-nermilu unammillernartut sammiveqarput.
3. **Pisiniarfiit** – puussiat, pisiniarfinni immikkoortite-rineq pisisartullu attaveqarfiginissaat sammiveqar-put.

4. **Eqqakkat ulorianartut** pillugit suliat assigiinngit-sut ataatsimut sammiveqarput – suliassaqarfiit assi-giinngitsut eqqakkanik ulorianartunik paasiniaaner-mik, immikkoortiterinermik isumaginninnermillu su-liaqarnerat sammiveqarpoq.

Eqimattat sammisaqarfiusut suliffeqarfinnit, oqartussa-nit peqatigiiffinnillu peqataaffigineqarput, taakkulu su-miiffinni misilittagaqarluarput. Eqqartueqatigiittarner-mi eqqakkanik immikkoortiterinermi, malittarisassalior-nermi inatsisinillu malinninnermi pitsaanagerusumik apor-fiit, eqqakkanik ulorianartunik eqqortumik isumaginnin-nissamat ilisimasat amigaataanerata, assigiimmik najoq-qutassiornissamik ilitersuinernullu najoqutassianik assigiinngitsunik pisariaqartitsisoqarneranik, kiisalu siu-nissami katersuinermi isumaginninnermilu aaqqissuussi-nissamat kissaateqarnermik pingaarutilinnik paasisaqar-toqarpoq.

Eqimattani immikkut sammisaqartitsinermi peqataasut tapilius-saq 3 takuuk.

4. Periuseq allaatigineqartoq

Misissuineq piffissami oktobarimi 2024-miit oktobarimi 2025-mut ingerlanneqarpoq, pilersaarusiartu kinguaattoorfiunani malinneqarpoq. Suliniut **immikkoortunut pingasunut** aggorneqarluni ingerlanneqarpoq:

1. Atuagassiat misissuataarnerat
2. Soqutigisaqatigiinnik peqataatsineq misilittakkanillu katersineq
3. Nalunaarusiorneq

4.1 Immikkoortoq siulleg: Atuagassianik misissuineq (oktobari 2024–januaari 2025)

Siullermik allaaserisanik atuakkanilu allanik Kalaallit Nunaanni eqqakkanik isumaginninnermut tunngasunik ilisimasat katersorneqarput, nunanilu allani, pingaartumik nunani avannarlerni, misilittakkat katersorneqarput. Imatut imaqartumik:

- Kalaallit Nunaanni eqqagassalerinnermut pilersaarutit, pisortatigoortumik nalunaarusiat siornatigullu misissuinnerit misissorneri
- Eqqakkat qanoq amerlatiginersut immikkoortuulu qanoq amerlatiginersut naatsorsorneqartarput
- Nunani allani suliniutit misilittagaqarfigineqartut
- Kalaallit Nunaanni eqqagassalerinnermut inatsisit atuutut misissornissaat inatsisinillu malinninnermik misilittakkanik nalilersuineq
- Unammillernartut periarfissallu pingaarnerit paasinissaat

Ilisimasanik uppersaatilinnik katersuiniarnissaq nalilersuinissarluni siunertaammat, misissuisoqaraniluunniit ataveqaatit sumiissusersiorneqanngillat. Paasisat pingaarnerit tapiliussat 1-imiipput.

4.2 Immikkoortut aappaat: Soqutigisaqatigiinnik peqataatsineq misilittakkanillu katersineq (januaari 2025 – marsi 2025)

Suliap immikkoortuata aappaani Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni susasaqartut pingaarutillit aqutsisoqatigiit, suleqatigiissat, sammisat aalajangersimasut pillugit oqaloqa-

tigiinnerit sisamat kiisalu Kalaallit Nunaanni inuusuttisarsiorlut amerlasuut apeqquteqaatinik immersuinerisigut peqataatinneqarput.

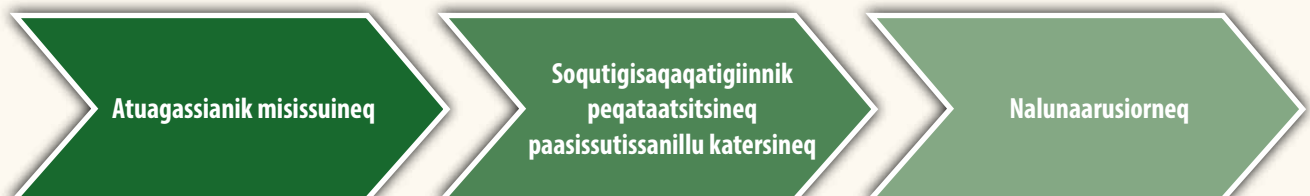
Atuagassianik misissuinerup inernera ilisimasanik atorluarsinnaasunik ilaneqarpoq, misissueqqissaarneq pitsaanerulersinniarlugu aaqqiissutissanillu aalajangersimasunik siunnersuuteqarnissamut tunngaviliilluni. Eqimattat sammisat aaqqiissutissanik siunnersuuteqartarnissartik siunertarlugu sammisaqarput, eqqagassanillu qanoq pitsaanerusumik atuisinnaanertik aamma eqqartorpaat. Peqataasut kajumissaarneqarput ulluinnarni unammillernartut pillugit oqaloqatigiissasut, piviusorsiorlutumik pitsanngorsaannissamut si-naakkusiussanullu pisariaqartunut aamma innersuuteqarnissamut kajumissaarneqarlutik.

4.3 Immikkoortut pingajuat: Nalunaarusiaq (apriili 2025 – oktoberi 2025)

Suliniutit immikkoortuata pingajuanni, misissueqqissaarnerup inerneri ataatsimut katersorneqarput nalunaarusiorlutu manna suliarineqarluni.

- Atuagassianik misissuinnermit, suleqatigiissat ataatsimiinnerinit, aqutsisoqatigiit ataatsimiinnerinit aamma eqimattat aalajangersimasut apersorneqarnerannit paasisat katersornissaat misissornissaallu
- Pingaarnersuineq sammisat apeqqutillu pingaarutillit pillugit
- Siunissami iliuuseqarnissamut siunnersuutit aalajangersimasut
- Siulersuisoqatigiit oqaloqatiginersigut siunnersuutit pitsaanerulersinnissaat

Nalunaarusiami siunertaavoq misissuinerup inernera uppersaatilinnik iliuuseqarnissamullu tunngatillugu saqqummiunnissaa, kiisalu ukiuni pingasuniit tallimani suliniunmut siunnersuutit ineriartortinnissaanunut tunngaviliineq, tassani eqqaaviit ikilisarneqarnissaat, eqqakkanik immikkoortiterineq pitsaanerusoq eqqagassanillu aqutsinermi pinginnaasanik ineriartortitsinissaq pingaarnerutillugit.

5. Misissuinerup inernerera

5.1. Atuagassianik misissuinerup inernerera

Atuagassianik misissuinerup siunertaraa misissueqqissaarnermut inassuteqaatinullu tunngavissaqarlualernissaq. Misissuineq nunatsinni pilersaarutinik kisitsisinillu paasissutissanik, nunani tamalaani misissueqqissaarnernik issittumilu misilittakkanik tunngaveqarpoq, Kalaallit Nunaannilu eqqakkanik isumaginninnermut atatillugu unammilligassat periarfissallu pingaarnerit pillugit paasissutissanik katersuineruvoq.

a. Eqqakkat qanoq amerlatigisut sumillu sananeqarsimanersut

Ullumikkut Kalaallit Nunaanni eqqakkat qanoq amerlatigisut ataatsimoortumik kisitsisaatigineqanngilaq nuna tamakkerlugu eqqakkanik nalunaarsuineq ingerlanneqanngimmat. Paasissutissat ilaat pisoqaapput, sumiiffimmit sumiiffimmut assigiinngillat, periaatsillu assigiinngitsuupput, taamaamat eqqakkat pillugit paasissutissat tunngaviusut tutsuiginanngillat assigiinngiaartuullutillu.

Eqqakkat qanoq katitigaanerit pillugi sukumiinerpaamik Sisimiuni 2009-miit 2011-mut misissuisoqarpoq. Tassani angerlarsimaffimmi eqqagassat 2000 kg missaat, angerlarsimaffiit arfineq-marluuppata angerlasimaffimmit ataatsimeersuut (illoqarfimmi angerlarsimaffiit 15 procentiisa misaanniittut) misissuinermit peqataapput. Misissuinerup takutippaa eqqakkat arrortinneqarsinnaasut 43 procentiullutik amerlanerusut, tulliullutik ikuallagassat 30 procentiusut (eqqakkat ikuallassinnaasut tamarmik, siunertaminnullu atoqqinneqarsinnaanngitsut). Taakkua saniatigut eqqakkat uku immikkoortiterinermit naammattoorneqarput pappiaraq (8 %), igalaaq (7 %) savimineq aluminium-qanngitsaq (1,5 %), aluminium (0,5 %), plastikki (2,4 %), qisuit (1,0 %), ikuallajasut (1,8 %) aamma eqqakkat ulorianartut (1,2 %) (Eisted, PhD-itut allaatigisaq: Aatsitassarsiornerup avatangiisinut sunniutai) (Kalaallit Nunaanni Eqqagassalinerneq, DTU, 2011)

Kalaallit Nunaanni ukiumut eqqakkat 50.000 tonsit misaanniittutut siornatigut missingersorneqarput. Paasissutissat pisoqaaneruset kiisalu innuttaasup ataatsip ukiumut eqqasassaataatut missingersuineq aallaavigineqarluni. Paasissutissat kukkunesiorneqarnikuunngimmata eqqoqqisaartuunissaat pillugu nalilersuinermit kisitsisigit anner-tussusiliineq mianersuutassaavoq. Soorlu eqqakkat allanngorarsinnaanerit kiisalu atuisut eqqagassaataat annertusiartuinnartut nalilersuinermit ilaasariaqarput. Assersuutigalugu, Sisimiuni misissuisimanerup kingorna, imeruarsaatit puui aluminiumumik sanaat atuisartut pisisarnerisa akulikillinerisigit atuineq annertusisimasooq pillugu paasissutis-

sat amigaataapput. Taamaattumik kisitsit paasissutissallu nutaajunnginneri erseqqissaatigineqassaaq.

Aammattaaq aalisarnermit eqqakkat pillugit paasissutissanik amigaateqarfiupput. Sermitsiami tusagassiuutitigut allaaserisami eqqaaneqarpoq Kalaallit Nunaanni ukiumut aalisakkanik eqqakkat suliarineqanngitsut 45.000 tonsit sinnerlugit nalitusaanermi atorneqarneq ajortut (Sermitsiaq, Fiskeaffald er guld værd, 2007). Paasissutissat uppernarsaatitassaqaanngillat, taamaattumillu naatsorsuinerit pisortatigoortuunatik.

Naatsorsueqqissaartarfik ukiumut ataatsimut silaannaap mingutsinneqarneranik FN-imut nalunaarusiortarpoq, tassani ilaatigut eqqaavilerinermit imermillu kuutsitsinermit tunngasut ilanngunneqartarput. Illoqarfimmi nunaqarfimmi kommittit eqqaavissuarniit paasissutissat pissarsiarineqarsinnaanerit killeqarmata, ukiuni arlaqartuni periuseq 1990-kkut 2000-kuullu aallartinneraneersoq naatsorsuinermit najoqqutarineqartarpoq.

2022-mi Naatsorsueqqissaartarfup nuna tamakkerlugu eqqagassalinerinermik ingerlatsivik ESANI A/S oqaloqatigilerpaa, paasissutissanik pissarsisinnaaneq paasiniallugu. Maannakkut ESANI Nuuummi, paasissutissat katersorpai. Naatsorsuutigineqarpoq ESANI ukiuni aggersuni paasissutissanik sukumiinerusunik tunniussaqaarsinnaasasooq, nuna tamakkerlugu eqqakkat pillugit kisitsisigit paasissutissanik katersuinissamat misissuineq tunngaviliisinnaavoq.

b. Aaqqissuussaannikkut nunallu immikkoortuini unammianiarnartut

Kalaallit Nunaata nunap sananeqaataa silaannaallu pissusaa eqqakkat ajornartorsiutaaneranut sunniuteqarpoq. Nunaqarfippassuarni aaqqissuussaasumik eqqakkanik katersisoqarneq ajorpoq, Kalaallit Nunaannilu eqqaavissuit ilaat ataaserluunniit avatangiisinut najoqqutassianut naapertuutinnigilaq. Nunaqarfimmi amerlasuuni eqqakkat nakkutigineqanngitsumik katersorneqartarput, ilaannilu eqqakkat ammasumik ikuallanneqartarlutik, Naalakkersuisunit akuersissummik pissarseqqaarluni ikuallaasoqarsinnaavoq.

Eqqakkat inoqarfiit akornanni Nuuumut Sisimiunullu eqqagassanik suliarinnittarfinnut assartornissaat akisuuvoq assartuinerlu ajornakusoortarluni. Tamatuma saniatigut kommittit akornanni aaqqissuussinerit, malittarisassat malinninnerlu assigiinngillat. Tamatuma kingunerisaanik nuna tamakkerlugu eqqakkanik immikkoortiterineq pillugu najoqqutassiaqaanngilaq, tamatumalu kingunerisaanik suliffeqarfiit kommittit akornanni eqqakkanik assigiimmik suliaqarnissaat ajornakusoortarpoq (Naalakkersuisut, 2023).

c. Atoqqiineq

Kalaallit Nunaanni plastikkinik eqqakkat 5 procentii inorlugit atoqqinneqartarput, amerlanerpaartaasalu immikkoortiterneqaaqaarnatik eqqaavissuarmut iginneqarlutik ikuallanneqartarlutilluunniit. Elektronikkimik, atisanik eqqagas-sanillu ulorianartunik paaasarneq killeqarpoq. Ullumikkut eqqakkat peqqissutsimut ulorianartut, ilaatigut, Danmarkimut nassiuneqartarput.

Eqqakkat uumassusillit, eqqakkat tamarmiusut ilagaat, qaqutiguinnaq atorluarneqartarput, naak nunani allani suliniutinit ersersinneqaraluartoq kompost-itut aamma biogassitut atorneqarsinnaasut. Suliniuteqartoqarporli eqqakkanik atoqqiinissamut eqqagassanillu ikilisaanissamut periarfissanik imaqartunik. Aaqqissuussinerit atorluarneqarnerpaat ilagaat puiaasanik qillertuusanillu utertitsisarneq. Aaqqissuussineq tamanna aningaasaqarnikkut avatangiisinullu iluaqutaasimavoq, igalaaminerlu saviminerillu eqqakkat immikkoortiterneqanngitsut ikilisillugit, naak puiaasat viinnit allallu immikkoortiterneqarneq ajoraluartut.

Unammillernartorli tassaavoq palletit assigiinngitsorpassuit utertinneqartarput utertinneqarsinnaannginnerat, tamannalu uninngasuutit amerlipiloortarnerannik kinguneqartarput, ingammik inoqarfinni mikinerusuni.

Suliffeqarfiit arlallit, ilaatigut sanaartornermik ingerlatsisut niuertarfillu, pappinik katersisarput, inikillisaarlugit naqqittarlugit atoqqiinissarlu siunertaralugu Danmarkimut katersukkatik nassiuttarlugit. Illoqarfiit ilaanni sanaartornermi atortussat, ingammik betonngit, sequtserlugit sanaartornermi nutaani imaluunniit immeeqqinnermi atoqqinneqarsinnaapput.

Taamaalluni siunissami suliniutini amerlanerusuni atorluarneqarsinnaasunik eqqagassalerinissamut tunngavissaqarluarpoq. Taamaattumik siunissami suliniutini amerlanerusuni atorluarneqarsinnaasunik atuinerulernissamut tunngavissaqarluarpoq, niuernikkulli iluaqutaasinnaaneranik avatangiisinullu sunniutaasinnaaneranik misissuinerit sukumiisut amigaataapput.

d. Inuiaqatigiinnut, aningaasaqarnermut avatangiisinullu sunniutai

Kalaallit Nunaanni eqqakkanik isumaginninnermut aningaasartuutit qaffasissuupput. Kommunit ulluinnarni ingerlatsinermit, piginnaasaqarnerulernissamut aningaasaliinissamullu sulisussarsiornissartik aningaasanillu pissarsinisartik ilungersuutigaat. Naammaginnartumik isumaginninneq peqqissutsimut avatangiisinullu toqqaannartumik

kinguneqarpoq, ilaatigut eqqakkat ulorianartut katersorneqarnerat, silaannaap pitsaassusaata ajorseriarnera, eqqiluisaarnermut ajornartorsiutit, sinerissami plastikki mikroplastilu, imermut imigassamut mingutsitsisoq kiisalu nivuukkat terissallu amerliartornerat pissutigalugit sunniutit kinguneqartat (Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit aamma Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Ilisimatusarfik, 2023).

Nalunaarusiaq “Kalaallit Nunaanni eqqakkat naammaginnangitsumik isumagineqartarput innuttaasullu peqqissusaannut navianartorsiortitsillutik” (Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit aamma Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Ilisimatusarfik, 2023) naapertorlugu eqqakkanik naammaginnangitsumik isumaginninneq inuit tunngaviumik pisinnaatitaaffinik unioqquitsinerusinnaavoq. Nalunaarusiami tikkuarneqartut:

- Peqqissuunissamut avatangiisinullu peqqinnartunut pisinnaatitaaneq inuit pisinnaatitaaffiisa ilagaat nunani tamalaani akuerineqartoq, naalagaaffillu innuttaasut mingutsitsinermit ajoqutaasumut illersornissaat pissaaffigivaat.
- Eqqakkat piffissami sivisuumi katersorneqartarnerat, eqqaavissuit nakkutigineqarpiarneq ajornerat eqqakkanik ikuallaanerit nakkutigineqarpiarneq ajortut avatangiisinut toqunartunik, soorlu dioxinimik, aniatitsisut inuit peqqissusaannut navianartorsiortitsipput.
- Eqqakkat ulorianartut immikkut mianersuutigineqasapput toqunartunik avatangiisinut innunullu ajoqutaasinnaasunik aniatitsinissaq pinngitsoortinniarlugu.
- Eqqakkanik aqutsineq pillugu paasissutissanik katersuineq naammangitsoq nakkutilliinerlu naammangitsoq pissutigalugit innuttaasut paasissutissanik pissarsisinaanngillat, avatangiisinilu peqqinnartunik avatangiiseqarlutik inuunissamut pisinnaatitaaffiat innarlerneqarluni.

Inuppasuit immikkoortiterineq atoqqiinerlu pillugit ilisimasakippallaarput, tamannalu ilisimasakippallaarnermit, siunnersuutininik naammangitsunik pitsaasunillu aaqqissuussisimanginnermik pissuteqarpoq.

e. Takornariaqarneq sinerissamilu avatangiisit tatineqarnerat

Umarsuit takornariartaatit eqqakkanik annertuumik mingutsitsisarput. 2023-mi umiarsuarnit takornariartaatinit 200-nit amerlanerusunit 1.600 tonsit missaanniittut eqqakkat pilersinneqarput, ukiullu tulluittut ingerlaneranni eqqakkat amerliartupiloornissaat naatsorsuutigineqarpoq. Kalaallit Nunaanni umiarsualiviit umiarsuarnit eqqakkanik immikkoortiterisinnaanngillat, tamannalu aningaasati-

gut avatangiisinullu sunniuteqartarluni (Naalakkersuisut, 2023). Kommuneqarfik Sermersuumili ilaatigut eqqakkat umiarsuarnit takornariartaatinik pinngortinneqartut akilersornissaat sulissutigaaq, taamaaliornikkut eqqakkanik tigooraasarnermut naliginnaasumik akileraartartut tapiis-sutitigut akilersueqataanninnissaat anguniarneqarluni. Akeqartitsineq siunissami eqqakkat qanoq annertutigisut tigoorneqartarnissaanut sunniuteqarsinnaavoq.

Aammattaaq sinerissamut qanittumi avatangiisinut sunniutit erseqqissut takuneqarsinnaapput, soorlu plastikkinik eqqakkat, qassutit annaasat plastikkillu mikisut immap uumasuinut aalisarnermullu inuppassuit inuussutigisinnaasaanut navianartorsiortitsillutik.

Eqikkaaneq

Atuagassiat misissornerqarneranni ersepoq unammilligasat annertusut, aammali ersepoq eqqaavissuit ikilisarnissaannut eqqagassanillu aqutsinerup pitsaanerulersinnissaanut periutsit assigiinnigisut iluaqutaasinnaasut. Tamakkua amerlanersaat teknologimut nutaalamut tunnganngillat, aaqqiissutissalli atoriaannaasut nunaqavissunit piviusunngortinneqarsinnaasut Kalaallit Nunaannilu pissutsinut naleqqussarneqarsinnaasut.

Assersuutigalugu nunaqarfinni immikkoortiteriviit angallattakkat pilersinneqarsinnaapput, eqqakkat akuutissartal-lit komposterinissaannut periutsit paasiuminartut ineriartortinneqarsinnaapput, katersueriaatsit pitsanngorsarneqarsinnaapput, eqqaavissuarnilu eqqakkat atorluarneqarsinnaasunik sanaartorneqarsinnaallutik. Paasititsiniaaneq, ilinniartitsineq takusutissanillu atuisarneq pingaartinne-ruleraanni innuttaasullu eqqakkanik immikkoortiterinermi peqataanerulernissaat tapersersorniarlugit ileqqut nutaat pilersinneqarsinnaapput.

Canadami Sverigemilu misilittakkat takutippaat inuiaqati-giinni mikinerusuni eqqagassalerinermut suliniutit ataatsi-moorfiusinnaasut tulluusimaarfiusinnaasullu. Eqqagassalerinermut suliniutit najukkami pissutsinut naleqqussarne-qarpata innuttaasunillu najukkamilu suliaqartunit taperser-sorneqarpata ataavartumik sunniuteqarsinnaapput pimoorussinermik pilersitsisinnaasut. Taamatut periaaseqarneq – pisariitsuliorneq, peqataatitsineq najukkamilu naleqarti-tat qitiutillugit – Kalaallit Nunaanni eqqagassalerinermik piujuartitsisumik piviusorsortumik inuiaqatigiinni mikine-rusuni kivitsinissamut pingaaruteqarsinnaavoq.

5.2 Soqutigisaqatigiinnit peqataatitsinerup misilittakkanillu katersuinermit angusat

a. Siulersuisoqatigiit pingaarnersuinermit siunnersuutaat

- Eqqakkat ulorianartut, eqqakkanut allanut sanilliullugit annikitsuarsuugaluartut ajornartorsiutaanerat annertuvoq, eqqakkat ulorianartut peqqissutsimut avatangiisinullu navianartorsiortitsisinnaammata.
- Namminersorlutik Oqartussat, kommunit inuussutisarsortullu akornanni eqqagassalerinermi suleqatigiinermik annertuumik pilersitsisinaaq siunnersuutigineqarpoq. Siammasissumik pisussaaffiliillunilu suleqatigiinnikkut aatsaat eqqakkanik aqutsineq pitsanngorsarsinnaavoq
- Suliniutit aallartinneranni 'tigoriaannarnik' peqtiigilluni inerititaqarneq, kajumissuseqarnermik ajunngitsumillu soqutiginninnermik kinguneqarsinnaavoq.
- Eqqakkanik isumaginninnerup ulluinnarni iliuuseqarfigineqartariaqalersimanissaa qulakkeerniarlugu paasisutissiineq piginnaanngorsaanerlu aqqutigalugit najukkami oqartussaasut peqataatinissaat pimoorussinisaallu pingaaruteqarpoq.

b. Eqqakkanik aqutsinerup pitsanngorsarnissaanik suleqatigiis-tap siunnersuutai

Suleqatigiisitat Kalaallit Nunaanni eqqakkanik isumaginninnerup pitsanngorsarnissaanik siunnersuutininik tigussasunik saqqummiussipput, taakkulu ataani naatsumik allaserineqarput.

- i. Eqqakkat ulorianartut qanoq iliuuseqarfigineqartartut
 - a. Malittarisassat erseqqissut
 - b. Pisinnaasat pitsaanerusut
 - c. Aaqqiissutit pisariitsut
- ii. Aningaasatigut kajumissuseq
 - a. Suliffeqarfiit innuttaasullu eqqakkaminnik immikkoortitereriaatsinik eqqortumik atuinissaannut kajumissaarneqassapput
 - b. Immikkoortiterivinnik pilersitsinermit ingerlatsinermullu aningaasartuutit annikinnerulissapput
- iii. Suliarinnittussarsiuussineq
 - a. Suliassat namminersortunut tunniunneqarsinnaapput pitsaanerusumik suliarineqarsinnaaniassammat immikkut ilisimasaqarnerulerniassammatalu
 - b. Illoqarfinni annerni eqqakkanik assartuineq immikkoortiterinerillu

- iv. Qarasaasiakktut atortut
 - a. Eqqakkanik immikkoortiterineq pitsaanerulersin- niarlugu mobilinut programmit atorineqartut
 - b. Eqqakkat skannerlugit misissorneqarnissaat eqqor- tumillu immikkoortiterneqarnissaat pillugu siun- nersuut
- v. Piginnaasanik ineriartortitsineq
 - a. Suliffeqarfinni kommuninilu sulisut immikkut ilin- niartinneqarnerat
 - b. Tunngaviusunik ilisimasat nalorniffiunngitsut eqqa- nik eqqakkanillu ulorianartunik immikkoortitseri- neq ilisimasaqarfigilluarneqartoq
- vi. Naligiissitsineq
 - a. Aaqqiussuussinerit kommuninilu malittarisassat assi- giissaakkat
 - b. Nuna tamakkerlugu eqqakkanik isumaginnilluarneq

c. Eqimattat sammisaqarfusut

Eqimattat sammineqartut sisamat — Sanaartorneq, Assar- tuineq, Niuerneq Eqqakkanullu ulorianartunut tunngasut — misilittakkanik aaqqiussutissanillu siunnersuuteqarput.

Sanaartorneq

- **Piginnaasanik ineriartortitsineq:** Sanaartorfinni piginnaasaqarnerulernissaq pisariaqartinneqarpoq, ingammik sanaartornermi atortunik eqqortumik immik- koortiterinermi isumaginninnermilu.
- **Eqqakkanik isumaginnineq:** Sanaartornermi iluarsaaqqinnermilu eqqakkat amerlasuut, soorlu be- tonngit, savimerngit, qisuit oqorsaatisiallu, ullumikkut pitsaasumik isumagineqanngillat.
- **Eqqakkanik immikkoortiteriviit:** Sanaartorfinni eqqakkanik immikkoortiteriviit isumannaatsuunngin- nerat anorersuarmullu illersuusigaannginnerat pissuti- galugu eqqakkat anorimut siammartarput.
- **Palletit:** Palletit assigiinngitsorpasuit ajornartorsi- taanerit erseqqissarneqarpoq. „Europa pallet“ kisimik utertinneqarsinnaapput, allallu eqqagassanngortitsisar- put, taakkulu piiarnissaat ajornakusoortarpoq, ingam- mik inoqarfinni mikinerusuni.

Assartuineq

- **Naleqqussarsinnaaneq:** Najukkami pissutsinut na- leqqussarsinnaaneq pisariaqartinneqarpoq.
- **Malittarisassat suliarinnittussarsiuussinerlu:** Malittarisassat pitsaanerulersinneqarsinnaanerit, eqqakkanik assartuineq namminersortunut suliarinnit- tussarsiuussiffiqarsinnaanera aamma IMO-mi ma-

littarisassat nunani tamalaani atuuttut nunatsinni atuk- kanut naleqqussarsinnaanerit erseqqissarneqarpoq.

- **Suleqatigiinneq:** Kommunit, inuussutissarsiortut namminersortullu assartuisartut suleqatigiinnerunis- saat assartuinnermut unammillernartut aaqqinnissaan- nut pingaaruteqarpoq.

Pisinarfiit

- **Eqqakkanik annikilliliisarnissaq:** Suliffeqarfiit eqqakkanik annikilliliisarnermikkut ineriartortitsiner- mut uppernarsaatissanillu pilersitsinermit peqataaru- supput.
- **Paasissutissat attaveqaatillu:** Eqqakkanik isuma- ginninnermut immikkoortiterinissamullu paasissutissat attaveqaatillu amigaataapput.
- **Eqqakkat annertuut:** Pisinarfiit toqqorsiviiniit nioq- qutissatillu tunineqarsimasut eqqakkanut naleqqutin- ngitsumik iginneqartunut eqqakkat annertuut pissute- qartarput.
- **Inoqarfiit mikisut:** Inoqarfinni mikisuni eqqagassa- lerinermit aaqqiussutissanik innuttaasut niuernikkullu ingerlatsisut suleqatigiinnerisigut tapersersueqatigiin- nerisigullu suleqatigiiffusinnaapput.
- **Aaqqiussutissat:** Eqimattat misissuinnerminni paasi- vaat nakkutilliinnermut atortunik pitsaanerusunik pisa- riaqartitsisoqartoq, sulisunut pisiniartartunullu paasis- sutissiisoqartariaqartoq, aamma suliarinninnermut im- mikkoortiterinissamullu aaqqiussutissat pisariitsuusa- riaqartut.

Eqqakkat ulorianartut

- **Navianaatit:** Uuliakut, kemikaliat, elektronik batteriil- lu eqqortumik isumagineqanngippata navianaatit an- nertuut pilersinneqassasut erseqqissarneqarpoq.
- **Paasissutissat ilinniartitsinerlu:** Innuttaasunut paasissutissat pitsaanerusut suliffeqarfinnilu sulisut ilinniartinneqarnissaat pisariaqarput.
- **Aaqqiussutissanik naleqqussaaneq:** Eqqakkat ulo- rianartut pillugit periutsit naleqquttut paasiuminartu- millu suliarineqarsimasut ineriartortinnissaat pisaria- qarpoq.
- **Sakkut:** Sakkut pisariaqartinneqartut tassaapput ator- torissaarutit paasiuminartut soorlu assilissat, takussu- tissat najukkamilu pikkorissaanerit.

Apersuinerit naatsumik allaaserineqarput tapiliussaq 4-mi, peqataasullu tapiliussaq 3-mi takuneqarsinnaapput.

6. Ajornartorsiutit periarfissallu

Atuakkat misissorneqarnerat, siulersuisoqatigiit periusissiamik oqallinnerat, suleqatigiissitat suliniummut tunngasunik siunnersuutaat aamma soqutigisaqaqatigiit misilittagaat atorlugit nalunaarusiami aporfiit pingaarutillit arlallit, maannakkut Kalaallit Nunaanni eqqaavissuarnik annikillisaanissamut, eqqakkanik immikkoortiterinermi pitsanngorsaanissamut ikuallagassanillu pitsaanerpaamik ikuallaanissamut akornutaasut, paasineqarput. Tamatuma saniatigut periarfissat pingaarutillit, siunissami suliniutinik tigussaa-sunik tunngavissaqarsinnaasut, suliniuummi soqutigisaqaqatigiinnit assigiinngitsorpassuarnit suleqatigiissutigineqarsinnaasut paasineqarput.

6.1 Ajornartorsiutit

a. Nunap pissusiinut nunallu immikkoortuinut tunngatillugu akornutaasut

Kalaallit Nunaata nunataani, silap pissusaanik najugaqarfinnillu aqqissuussaananik pissuteqartumik eqqakkanik isumaginninnermi unammilligassaqartoqarpoq. Isorartuumik ungasissuseqarneq, siammasissumik inoqarfeqarneq inuillu amerlassusii annikitsuunerat kiisalu assartuinerup ajornakusoornera pissutigalugit eqqakkanik immikkoortitereriaatsit nalinginnaasut aamma eqqakkanik atoqqiineq inoqarfinnit qaninnerusunit ingerlaannaq nuunneqarsin-

naaneq ajorput. Nunaqarfippassuarni eqqakkanik katersuineq aqqissuussaasimangilaq, illoqarfinnillu anginerusuni eqqakkanik immikkoortiterineq immikkut ittumik suliarinninnerlu ilaannakuusumik ineriartortinneqarsimapput. Sanaartorfinni immikkoortiteriviit isumannaatsuunngitsut anorersuarmullu illersuutaasinnaasut amigaataapput, tamatumalu kingunerisaanik atortussat soorlu qisumerngit, pap-piliat plastikkillu anorersuarnerani siammartarput.

b. Aningaasatigut akornutaasut

Kalaallit Nunaanni eqqakkanik isumaginninnermut aningaasartuutit, assartuinnermut, ingerlatsinnermut attaveqaa-tinullu aningaasaliinernut tunngasut qaffasippallaarput. Ullumikkut suliffeqarfiit innuttaasullu eqqakkanik eqqortumik immikkoortiterinissaannik aningaasatigut kajumissaarisooqanngilaq. Aningaasaqarnikkut kajumissaaruteqan-ginnerup pitsaasunik aqqissuussinermik pilersitsineq akornuserpaa, eqqagassanillu annikilliliinissamik immikkoortiterisarnissamillu pingaarnersiuiinissamut kajumissuseq killeqartippaa. Aammattaaq niuertarfiit sanaartortullu eqqakkanik uuttortaanissamut uppernarsaatinillu paasis-sutissiisarnissamut atortunik amigaateqarput, tamatumalu aqqissuussaasumik pitsanngorsaanissaq angusanillu taku-titsisoqarnissaa ajornakusoortippaa.

c. Attaveqatigiinnermut tunngasut

Esani nunaqarfippassuarniit umiarsuarmik eqqakkanik katersuiniartalaruarni, suliniuteqarnera pissutsinit arlalinut killilersorneqarpoq. Siullermik nunaqarfinni eqqortumik immikkoortiterisoqarneq ajorpoq, tamatumalu kingunerisaanik eqqakkat suliarineqarnissaannut piareersimatinneqarneq ajorput. Aappassaanik ungasissuseq, silarlunneq issittumilu avatangiisit katersuinissamut ajornakusoortitsippit. Pingaartumik ukiukkut siku pissutigalugu umiarsuarmik angalasoqarsinnaanngimmat qaammatini arlalinu eqqakkat katersorneqarsinnaaneq ajorput, tamannalu eqqanik uninngasuuteqarnermik kinguneqartarluni. Illoqarfinni anginerusuni ikuaallaaviit pioreersut pissutsinik pitsanngorsaasimapput, kisianni taakkua ikuaallasinnaasunik taamaallaat eqqussisnaapput, tamannalu immikkoortiterisoqaaqarnissamik pisariaqartitsivoq, sulili naammagi-nartumik atuutsinneqanngilaq.

d. Ilisimasat piginnaanerillu killeqarnerat

Suliffeqarfinni, kommunini innuttaasunilu ilisimasat piginnaasallu amigaataanerit akornutaasutut maluginiarneqarput. Inuppassuit nalornissutigaa eqqakkat qanoq eqqortumik immikkoortiterneqassanersut, eqqakkat ulorianartut qanoq suliarineqassanersut, aamma eqqortumik suliarinngikkaanni avatangiisinut peqqissutsimullu qanoq kinguneqarsinnaanersut. Ilisimasaqarneq amigaataasooq tamanna nalorninarqartillugu kukkussumillu iliuuseqarsinnaaneq qanitsillugu susassaqarfiit tamamik paasisutissiisarneq, ilinniartitsineq piginnaanngorsaanerlu pisussaaffigaat.

e. Isiginnittaatsimik eqqumaffiginninnissamillu akornutaasut

Ilisimasat piginnaasallu saniatigut soqutigisaqannginneq akornutaavoq. Eqqakkat eqqortumik suliarineqanngippata inuttut ataasiakkaatut akisussaaqataaneq ungasillisarpoq. Tamanna eqqakkanik uninngasuutit amerlineranik kinguneqarajuppoq, amerlanertigullu eqqakkanik ikuaallaanissamut akuersissutinik tunniussisoqartarpoq – taamaaliorneq innuttaasut peqqissutsiminnut ulorianartunik, soorlu dioxininik, avatangiisinut inuiaallu peqqissusaannut ajoqutaasunik, navianartorsioortitsivoq. Eqqakkanik ajornartorsiummik eqqumaffiginninnginnerup ersarissaannginnerullu kingunerisaanik eqqakkanik suliaqarneq nukinginnartutut imaluunniit ataatsimut suliaasatut isigineqanngilaq.

f. Najoqqutassiorneq maleruaanerlu

Eqqakkanik isumaginninnermut, immikkoortiterinnermi suliarinninnermilu malittarisassat allasimagaluartut, kommunit akornanni maleruaaniarneq amigaataavoq. Nakkutillisoqarnanilu malittarisassat malinneqarneq ajormata

eqqagassalerinnermik aqqissuussinerit pitsaanerulersillugit suliniuteqarnissaq annikillisinneqarpoq.

6.2 Periarfissat

Ajornartorsiutit annertugaluartut pitsanngorsaaniissamut periarfissarpassuaqartoq paasineqarpoq:

- **Najukkami oqartussaasut suleqatigiinnerlu:** Namminersorlutik Oqartussat, kommunit, inuussutisarsiorlutit najukkami innuttaasut aqqiissutissanik piviusunngortitsinnissamut suleqatigiillutik qulakkeersinnaavaat.
- **Eqqakkat ulorianartut pillugit iliuuseqarneq:** Eqqakkat ulorianartut pillugit iliuuseqarneq sukkasuumik malunnaatilimmik kinguneqarsinnaavoq, peqqissutsimut avatangiisinullu sunniuteqartumik.
- **Ersarinnerneq:** Sanaartorfinni immikkoortitereriaatsit pitsaanerulersinnerisigut eqqagassanillu ulorianartunik katersuiffeqarfiit isumannaallisinneqarnerisigut angusaqarluarneq ersersinneqarsinnaavoq, taamaalillunilu pisussaaffeqarnerulersitsilluni.
- **Pikkorissaaneq paasisitsiniaanerlu:** Aqqissuulluakkamik ilinniartitsineq, paasisitsiniaanerit assitalersukkanillu paasisutissanik ineriartortitsineq ilisimasanik annertusisitsisnaapput, aamma suliaasaqarfinni innuttaasullu akornanni pissusilersornermik allannguisitsisnaapput.
- **Aningaasatigut kajumissaarinnerit:** Eqqagassat immikkoortiterluarnissaannut eqqagassanillu annikillisaaniissamut aningaasanik utertoortarnerit, tapiissutit, eqqagassanullu akitsuutit kajumissaataasinnaapput.
- **Attaveqaatit naleqqussagassat:** Angallattakkanik assartuinnermilu nuukkuminartunik aqqissuussinerit Kalaallit Nunaanni pissutsinut naleqquttut illoqarfinnut nunaqarfinnullu iluaqutaasinnaasut ugartorneqarput.
- **Aqutsineq:** Inatsisit atuuttut assigiimmik malinneqar-pata eqqakkanik aqqissuussaasumik ingerlatsinnermi aqutsinnermi oqilisaataaassaaq.
- **Paasisutissat tunngavigalugit aqutsineq:** Paasisutissanik katersuinnermut nakkutilliinnermullu atortoris-saarutit pisariitsut najoqqutassiallu atorlugit eqqagassalerinnermik aqutsineq, nalilersuineq pitsanngorsaanerlu ajornarunnaarsinneqarsinnaavoq.

7. Inerniliineq

7.1 Inerniliineq

Misissuinerup siuliarinerani erseqqissarneqarpoq Kalaallit Nunaanni eqqagassalerinermi ajornartorsiutit annertuut, assigiinngitsorpassuit, siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu aalajangersimasumik iliuuseqarfigineqartariaqartut. Kalaallit Nunaat aaqqissuussaaniikkut, nunap immikkoortuinut tunngatillugu aningaasaqarnikkullu unammilligassarpasuaqarpoq, eqqagassalerinermik nalinginnaasumik ajornakusoortitsisunik. Attaveqatigiinnerup amigaa-taanera, assartuinnermut aningaasartuutit qaffasissut, immikkoortiterineq naammanngitsoq, inatsisinik malinninneq avisaartuuttoq aamma innuttaasut inuussutissarsiortullu ilisimasaasa killeqarnerat pitsanngorsaaniissamut akornutaalluinnarput.

Misissuinerup aammattaq takutippaa inuussutissarsiornermi, Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu pingaarutillit aaqqiissutissanik ujartuullitik pimoorussisut. Isumaqaatigiilluni, piginnaasaqarnerulernikkut, eqqagassalerineq ulorianartoq pillugu immikkut suliniuteqarnermi aamma attaveqaatit eqaannerusut najukkami atugassaritanut naleqqussakkat ineriartortinnerisigut pitsanngorsaatinik tigussaasunik pilersitsinissamut periarfissaqarluarpoq.

Misissuinerup takutippaa siuariartornissamut periarfissaqartoq — kisiannili aaqqissuussaasumik pilersaaruisorluartumillu iliuuseqartoqartariaqartoq, siusissukkat angusaqarluartoqartariaqartoq, aamma amerlasuut peqataatinneqartariaqartut.

Misissuinerup takutippaa iluaqutaanerpaasinnaasut uku:

Innuttaasunut suliffeqarfinnullu paasisutissiisarneq

Ilinniartitaaneq piginnaanngorsaanerlu

Eqqakkat pilerfianni immikkoortiterineq pitsanngorsarneqarsimasoq

Assartuinnermut atortorissaarutit ineriartortinneqarneri

7.2 Suna ilikkarsimavarput?

Suliniut pillugu allaaserisami siullermi teknologiimik ineriartortitsineq, niuernikkut periutsit kaaviiartut aaqqiissutissallu nutaaliaasut pingaarnerutinneqarsimapput.

Misissueqqissaarnermi matumani erserpoq pisariaqartinneqarnerpaat tassaasut aaqqiissutissat pisariitsut piviusunngorteriaannaasullu.

Misissuinerup takutippaa uku annermik angusaqarfiusinnaasut:

- Innuttaasut suliffeqarfinnullu paasisutissinneqarnissaat.
- Sutigit tamatigit ilinniartitsineq piginnaanngorsaanerlu.
- Eqqakkat pilerfianni immikkoortiterineq pitsanngorsarneqarsasoq.
- Assartuinnermi atortut periutsini pitsaasunik ineriartortitsineq.

Eqqakkat eqqortumik immikkoortiterneqartarnissaat siunertaavoq, taamaalilluni ikualagassaannaat ikuaallaavinni ikualanneqartussanngorlugit. Eqqakkat pillugit atoriaannaasumik ulluinnarnilu atorneqarsinnaasumik ileqqoqalernissaq siunertaavoq, tamannalu kingusinnerusukkat aaqqiissutissanik pitsaannerusunik, soorlu aningaasarsiornermik kaaviiartumik, atuinissamut iluaqutaasinnaavoq.

8. Suliap ingerlaqqinnissaanut inassuteqaatit

Misissuinerup inenera tunngavigalugu siunnersuutigineqarpoq **ukiuni pingasuniit tallimani suliniuteqarnissaq, pingaarnertut uku anguniarneqassallutik:**

- Eqqakkanik eqqaaviit ikilisarnissaat: Eqqakkat nakku-tigineqanngitsumik eqqaavissuarnut iginneqartartut ikilisarnissaat immikkoortiterluaqqissaarnermik, atoqqiinikkut assartuinermillu pitsanngorsaaniikkut.
- Pisinnaasanik ineriartortitsineq paasisitsiniaanerlu: Innuttaasut, suliffeqarfiit kommunillu eqqakkanik aqutsinermut tunngasunik ilisimasaqarnerulernissaat piginnaaneqarnerunissaallu.
- Eqqakkanik immikkoortiterineq: Eqqakkat ikuallaavimmi ikuallagassaannaat immikkoortiterneqartarnissaat qulakkeerneqassaaq.
- Eqqakkat ulorianartut pitsaanerusumik isumagineqartarnissaat: Eqqakkat ulorianartut katersorneqarnissaanut, assartorneqarnissaanut isumannaatsumillu iginneqarnissaanut atortorissaarutit pitsaasut ineriartortinneqarnissaat.
- Suleqatigiinnissaq siuarsarneqassaaq: Namminersorlutik Oqartussat, kommunit inuussutissarsiorutullu qanimut suleqatigiinnissaat qulakkeerneqassaaq.

Suliniut aqqissuunneqartariaqarpoq erseqqissunik anguniagaqarluni kinguneqarlualertussanik ('tigoriaannaat') pi-

moorussinermik tatiginartuunermillu pilersitsiumalluni suliniuteqarnikkut.

Eqqakkanik immikkoortiterineq, eqqaavissuarnik ikilisaaneq piginnaanngorsaarnermik anguniakkat

Pingaarnertut periutsit assigiinngitsut uku anguniagassatut siunnersuutigineqarput:

- Eqqakkanik immikkoortiterineq: Eqqakkanik immikkoortitereriaatsit assigiinngitsut atoruminartut ineriartortinnerisigut, paasisutissiinerit paasitsiniaanerillu atorlugit. Immikkoortiteriaatsit assigiissaakkat, digitalimik atortorissaarut atorsinnaasoq immikkoortitsiriaaserlu qalipaatinik ilisarnaatilersugaq innuttaasunut suliffeqarfinnullu atussallugu pisariitsoq.
- Eqqaavissuarnik ikilisarnissaq: Nunaqarfinni mikinerusuni immikkoortiteriviit angallattakkat ukiullu kaajallallugu atorneqarsinnaasut pilersinneqarnissaat.
- Piginnaasanik ineriartortitsineq: Kommunini suliffeqarfinilu sulisunut ilinniartitsinerit, innuttaasunut paasisutissiinerit, atuartunut meeqqanullu atortorissaarutit, mikisunnguuneranniilli eqqagassalerineq pillugu ilequnik nutaamik ineriartortitsinissamut atorsinnaasut.
- Aningaasaqarnikkut kajumissaarinerit: Eqqakkanik aalajangersimasunik utertitsinermi aningaasatigut ajunngit-sorsiasat, suliffeqarfiit eqqakkanik annikillisaanermik

suliniuteqartut tapersorsorneqarnissaat, immikkoortiterineq tunngavigalugu eqqakkat assigiinngitsunik akile-raaruserneqartut.

- Kalaallit Nunaanni eqqakkat pillugit paasissutissanik katersineq naatsorsuinerillu: Paasissutissat sukumiinerusut aaqqissuullugaanerullu pilersarusionermut, nalunaarusionermut pingaarnersiunerimullu iluaqutaasut. Tamanna oqartussaasunut, suliffeqarfinnut eqqagassalerinermullu tunngasunik suliaqartunut iluaqutaasaaq. Inuusutissarsiortut eqqakkat pillugit paasissutissanik pissarsisinnaagunik allannguissaminut piareersimanerulissapput atortussanullu aningaasalienerulissallutik, avatangiisinut silallu pissusianut tunngatillugu uppernarsaatiniq piumasaaqatit annertusiar-tuinnartut naammassinissaannut iluaqutaasinnaallutik.

Sammissaaq: Eqqakkat ulorianartut

Eqqakkat ulorianartut taakkualu aallerfigineqartarnerat suliniummi pingaarnersaassapput:

- Eqqakkat ulorianartut: Nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersarusiorneq, aalajangersimasunik angallattakanik katersuiffeqalerneq, atuisunut paasiuminartunik ilitsersuuteqalerneq, eqqakkanillu isumaginninnerup peqqissutsumut avatangiisinullu sunniutai pillugit paasinaarsaaneq.
- Aallertarneq: Kalaallit Nunaanni nunap pissusaanut naleqqussarlugit angallassinermi atorneqarsinnaasut, assartuinerup isumaqatigiissutit naleqqussarsinnaasut ukiullu qanoq ilinera naapertorlugu assartuinerup atorneqarsinnaasut pingaarnertullugit.

Sammissaaq: Takussaaneq siusissukkullu iluatsitsineq

Suliniuummi periusissiami pingaaruteqartariaqarpoq suliniutigineqartup iluatsilluarnissaa, taamaalillunilu suliniuummut pimoorussinermik tatiginninnermillu pilersitsisoqarnissaa. Assersuut: suliniutit 'tigoriaannaat'.

- Suliniuummi periusissiami pingaaruteqartariaqarpoq suliniutigineqartup iluatsilluarnissaa, taamaalillunilu suliniuummut pimoorussinermik tatiginninnermillu pilersitsisoqarnissaa.
- Anorersuarnerani eqqakkat siaruarterneqartarnerat anikillisinnaarlugu sanaartorfinni qisunnik, oqorsaatisianik plastikkimillu eqqakkanik eqqaaviit anorersuar-mut illersugaasut pilersinneqarnissaat.
- Pisiniarfinni, atuarfinni, kommunip allaffeqarfiini suliffeqarfinnilu immikkoortiterinermi najoqqutassianik assilissalianik atuineq.

- Elektronikkimut tunngasut eqqaaviit aalajangersimasut angallattakkat atorlugit katersorneqarnissaannut aaqqissuussineq.
- Batteriit eqqakkallu ulorianartut immikkoortiterluarneqarnissaat pillugu sumiiffinni annikitsuni puujusinnaasunik akeqanngitsunik agguaaassisarnerit siunnersuutigineqarpoq.
- Niuernermik ingerlatsisut ersarissumik suleqatiginissaat, soorlu Pilersuisoq illoqarfinni mikinerusuni eqqagassalerinermut tunngatillugu ambassadøringortillugu. Aamma illoqarfinni niuernermik ingerlatsisut ersarissumik suleqatiginissaat, suliniut suleqatigisartakkallu ersarissumik ilisaritinniarlugit.

Taamaaliornerup kingunerisaanik pitsanngorsaanerit erseqqissut anguneqarsinnaapput, tamannalu piffissaq ungasinerusooq eqqarsaatigalugu aaqqissuussaanikkut allannguinissamat tunngaviliisinnaavoq.

Nunani avannarlerni suleqatigiinnissamat periarfissat

Islandimi, Savalimmiuni, Canadami Norgemilu avinngarusimasumi najugaqarfiit mikisut misilittagaannit erserpoq sumiiffinni inukitsuni silap pissusianik sunnerneqarsimasuni eqqakkanik ajornartorsiutit ima aaqqiivigineqarsinnaasut:

- Aaqqiissutissat najukkami pilersinneqarsimasut.
- Pisortat namminersortullu qanimut suleqatigiinnerisigut.
- Paasissutissiineq, ileqqunik allannguinerit innuttaasullu peqataanerat pingaaruteqartoq.
- Atortorissaarutit angallattakkat naleqqussarsinnaasullu immikkoortiterinermi katersuinermilu atorneqartarnerat.

Inassutigineqarportaaq suliniuummi pingaarnerusumi nunani avannarlerni attaveqatigiinnermut ineriartortitsinermullu pilersaarutinut peqataanissaq, ataatsimut suliniutit, misilittakkanik paarlaasseqatigiittarneq aamma teknikkikut ikiorsineq eqqarsaatigalugit. Kalaallit Nunaat aaqqiissutissanik atoriaannaasunik ilisimasanik aamma mingutsitsinnginnerusumik ineriartortitsinissamat annertunerusumut atatillugu eqqagassalerinerup qanoq ineriartortinneqarsinnaaneraniq isumassarsianik iluaqutissarsisinnaavoq.

Tapiliusseq 1

ATUGASSIAT

Inatsisit malittarisassallu

- Naalakkersuisuts Affaldshandlingsplan 2020-2031: <https://naalakkersuisut.gl/-/media/publikationer/miljoe/2020/eqqak-kanut-iliuusissanut-pilersaarut-2020-2031.zip>
- Inatsisartutlov nr. 9 af 22. november 2011 om beskyttelse af miljøet: https://nalunaarutit.gl/groenlandsk-lovgivning/2011/ltl-09-2011?sc_lang=da
- Inatsisartutlov nr. 6 af 3. juni 2015 om miljøfonden: https://nalunaarutit.gl/groenlandsk-lovgivning/2018/l-09-2018?sc_lang=da
- Selvstyrets bekendtgørelse nr. 27 af 26. juli 2021 om affald: https://nalunaarutit.gl/groenlandsk-lovgivning/2021/bkg-03-2021?sc_lang=da
- Selvstyrets bekendtgørelse om emballage til drikkevarer: https://nalunaarutit.gl/groenlandsk-lovgivning/2023/selvstyrets-bekendtgørelse-nr-49-af-28-09-2023?sc_lang=da
- Selvstyrets bekendtgørelse om brug af bæreposer af plast og engangsprodukter: https://nalunaarutit.gl/groenlandsk-lovgivning/2022/bkg-23-2022?sc_lang=da
- Regulativ for affald fra Kommuneqarfik Sermersooq: <https://sermersooq.gl/da/regulativer-lovgivning-og-pligter/>
- Affaldsplan og regulativ for Kommune Kujalleq: <https://www.kujalleq.gl/da/borger/teknik-og-miljoe/affaldshaandtering/generelt-om-affaldshaandtering/>
- Regulativ for affald fra Avannaata Kommunia: https://avannaata.gl/emner/borger/teknik_og_miljoe/affaldshaandtering/affaldsregulativer?sc_lang=da
- Dispensation til åben afbrænding i Avannaata Kommunia: https://naalakkersuisut.gl/Nyheder/2025/01/1601_dispensation?sc_lang=da

Nunanit tamalaani najoqutassat

- Basel-konventionen: <https://www.basel.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/1275/Default.aspx>
- Stockholm-konventionen: <https://www.pops.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/2232/Default.aspx>
- Minamata-konventionen: https://minamataconvention.org/sites/default/files/documents/information_document/Minamata-Convention-booklet-Oct2024-EN.pdf
- Montrealprotokollen: <https://ozone.unep.org/treaties/montreal-protocol>
- FN's Klimakonvention (UNFCCC): https://unfccc.int/files/meetings/paris_nov_2015/application/pdf/paris_agreement_english_.pdf
- OSPAR-konventionen: <https://www.ospar.org/convention>
- OSPAR-konventionen – tekst: <https://www.ospar.org/convention/text>
- Arktisk Råd – generelt: <https://arctic-council.org/>
- Arktisk Råd – ACAP: <https://arctic-council.org/about/working-groups/acap/>

Nunat avannarliit nunallu marluk suleqatigiinnerat

Nunani Avannarlerni Silap Pissusianut Avatangiisinullu Ministerit Siunnersuisoqatigiivi: <https://www.norden.org/da/organisation/nordisk-ministerraad-miljoe-og-klima-mr-mk>

- Bilateral aftale Danmark-Grønland: <https://www.ft.dk/samling/20121/almdel/GRU/bilag/12/1198509/index.htm>

Naalakkersuisut – nalunaarussiaat periusissiallu

- Sektorplan for Energi- og vandforsyning, nov. 2017: https://naalakkersuisut.gl/-/media/publikationer/erhverv/2017/sectorplan_for_energi_og_vandforsyning.zip?la=da
- Cigarettskod skal væk fra naturen – Redegørelse 1. september 2021: https://naalakkersuisut.gl/-/media/publikationer/miljoe/2021/cigarettskod_skal_vaek_fra_naturen.zip

- Kortlægning af verdensmålene for bæredygtig udvikling (2021): [da_kortlaegning_sdg_2030.pdf](#)
- Indsatsplan for nedbringelse af plast, jan. 2020: [indsatsplan-mindre-plast-i-naturen-dk.pdf](#)
- National strategi for bæredygtighed i bygge- og anlægsbranchen, maj 2024: [national-strategi-for-bredygtighed-i-bygge-og-anlgsbranchen_da.pdf](#)

CSR Greenland

- Fremskridt og resultater i Clean Greenland – Green Companies (2014): [2014-fremskridt-og-resultater-cggc.pdf](#)
- Opsamling & erfaringer 2013–2016 – Strategisk miljøindsats: [2016-cg-gc-opsamling-og-erfaringer-med-den-strategiske-miljoindsats.pdf](#)

Ilisimatuussutsikkut misissuinerit nalunaarusiallu

- Miljøvurdering af Grønlands affaldssystem, Rasmus Eisted, 2011: Rasmus Eisted PhD thesis WWW-Version.pdf
- Biological treatment of organic waste in cold regions – Sisimiut: https://backend.orbit.dtu.dk/ws/portalfiles/portal/198743135/Kirkelund_2019_Biological_treatment_of_organic_waste_in_cold_regions.pdf
- Valorisation of incineration bottom ash as sand substitute: https://backend.orbit.dtu.dk/ws/portalfiles/portal/214018447/Kirkelund_Valorisation_2020.pdf

Nunani allani Danmarkimilu

- Potential for Denmark as a Circular Economy – Ellen MacArthur Foundation (2015): [Potential-for-Denmark-as-a-circular-economy.pdf](#)
- The New Plastics Economy – World Economic Forum (2016): https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_New_Plastics_Economy.pdf
- Are you ready for the circular economy? EY (2015): The Circular Economy as a business solution | EY - Switzerland
- Circular economy in cities – July 2017: [Circular economy in cities around the world.pdf](#)
- The Journal of Solid Waste Technology and Management: <https://www.ingentaconnect.com/content/swedishswest/journal>
- David Christensen et al., Circular Economy in Denmark: <https://link.springer.com/article/10.1007/s43615-021-00015-w>

Tapiliusseq 2

Suleqatigiissitami aqutsisoqatigiinnilu ilaasortat:

Siulersuisoqatigiit

Ateq	Atorfik	Suliffik
Frank Rasmussen	Direktør	ESANI
Lars Borris Pedersen	Fagchef, Forvaltningen for anlæg og Miljø	Kom.Sermersooq
Ellen Lerch Høj	Forretningsudviklingsdirektør	GrønlandsBANKEN
Jens Hjul-Nielsen	Direktør	BOFA
Johan Danielsen	Direktør	Nukissiorfiit
Inooraq Brandt	Direktør	Rambøll, Grønland
Gunvor Marie Kirkelund	Ass. professor, Dept. of Environmental and Resource Engineering Materials & Durability	DTU Arctic
Kirsten Ramskov Galamba	Corporate Sustainability Manager	Royal Greenland

Suleqatigiissitaq

Ateq	Atorfik	Suliffik
Jonas Søndergaard		ESANI – Affald
Peter Thomsen	Retaildirektør	Pisiffik – Detail
Michael Hansen	Afdelingsleder	Arctic Import Grønland – Detail
Ellen Schärfe	Direktionsassistent	KNB Brugseni – Detail
Sikki Brøns	HR & ESG	Polar Seafood – Fiskeri
Karen Motzfeldt	Specialkonsulent	Oceans North Greenland
Vittus Qujaukitsoq	Direktør	KNAPK – Fiskeri
Cuno Jensen	Direktør	Qalut Vónin, detail
John Aage Nielsen	Chief Commercial Officer	Royal Arctic Line – Transport
Poul Olsen		Blue Water Greenland – Transport
Malene Lyng	Head of Greenland programme	WWF
Helene Steffensen	Head of content	Visit Greenland – Turisme
Bo Eriksen	Direktør	EMJ Atcon & Entreprenører – Byggeri
Lars Frandsen	Direktør	Stark – Byggeri
Angunnguaq Thomas Kleist Jepsen	KMA og Anlæg	Permagreen – Byggeri
Janus Søgaard	Head of Department, circularity, resources & health	Rambøll – Rådgivning
Benita Kidmose Rytz	Business manager	Rambøll – Rådgivning
Mads-Daniel Skifte	Erhvervschef	Kom. Sermersooq

Tapiliusseq 3

Eqimattat apersorneqarsimasut:

Eqimattat sammisassaat — Sanaartorneq

Ateq	Suliffik
Bo Eriksen	EMJ Atcon
Thomas Jepsen	Permagreen
Lars Frandsen	Stark
Tina Kreutzmann	Inuplan
Ujarak Rosing Petersen	Inuplan
Ea Mathilde Frederiksen	Inuplan
Knud Erik Mogensen	Betoncentralen
Inooraq Brandt	Rambøll
Jens Hjul-Nielsen	BOFA
Frank Rasmussen	ESANI
Janus Søgaard Kirkeby	Rambøll
Anne Mette E. Christiansen	Rambøll
Henrik Schramm Rasmussen	MIND YOUR BUSINESS
Maja Lyberth	Impact Greenland
Ulla Lyng	CSR Greenland

Eqimattat sammineqartut — Pisiniarfiit

Ateq	Suliffik
Karoline Tolstrup	Pisiffik
Ellen Schärerfe	KNB
Michael Hansen	Arctic Import
Kristian Hald	NDO
Morten Jørgen Heilmann	Handelsstandsforeningen
Paneeraq Olsen	KNI
Jens Hjul-Nielsen	BOFA
Frank Rasmussen	ESANI
Janus Søgaard Kirkeby	Rambøll
Anne Mette E. Christiansen	Rambøll
Henrik Schramm Rasmussen	MIND YOUR BUSINESS
Maja Lyberth	Impact Greenland
Ulla Lyng	CSR Greenland

Eqimattat sammisassaat — Assartuineq

Ateq	Suliffik
Qillaq Olsen	Air Greenland
Niclas Niclasen	Nuuk Transport
Lars Vajse	Blue Water
Anders Bay Larsen	RAL
Napa Sandgreen	RAL
Niels Pedersen	GHB Transportservice
Jens Hjul-Nielsen	BOFA
Frank Rasmussen	ESANI
Janus Søgaard Kirkeby	Rambøll
Anne Mette E. Christiansen	Rambøll
Henrik Schramm Rasmussen	MIND YOUR BUSINESS
Maja Lyberth	Impact Greenland
Ulla Lyngé	CSR Greenland

Eqimattat sammisassaat — Eqqakkat ulorianartut

Ateq	Suliffik
Sikki Brøns	Polar Seafood
Kirsten Galamba	Royal Greenland
Rene Fleischer	Polar Oil
Niels Chemnitz	Polar Oil
Jens Hjul-Nielsen	BOFA
Frank Rasmussen	ESANI
Janus Søgaard Kirkeby	Rambøll
Anne Mette E. Christiansen	Rambøll
Henrik Schramm Rasmussen	MIND YOUR BUSINESS
Maja Lyberth	Impact Greenland
Ulla Lyngé	CSR Greenland

Tapiliusseq 4

– Sammisaqaqatigiit apersorneqarnerannit inerniliineq

SANAARTORNEQ

Apeqquutit pingaarnerit

1. Unammillernartut suleqatigiinnerlu pisariaqartoq
2. Aaqqiissutit, suleqatigiinneq nutaaliornertu
3. Oqaluusseqataarusussuseqarnissamut suna pisariaqarpa?

Eqikkaaneq

- Kommuni/sanaartortitsisoq suleqatigalugu eqqakkanik immikkoortiterinermi atorluarneqarsinnaasunik nassaartoqartariaqarpoq
- Kommunep sanaartornermut najoqqutassiaani allassimavoq suut atoqqinneqarsinnaanersut
- Eqqagassat annikillisinnissaat atortussanik atuinerup sivitsorneratigut
- Illussanik titartaasartut, ingeniorit, sanaartortitsisut siunnersortillu suleqatigiinnissaannut periarfissat ineriartortinneqasapput
- Ullumikkut sanaartorneq sanaartornissamut pilersaarusiornerata suliarineqarnerata ingerlanneqarnerani pisinnaasarpoq, taamaalillunilu asuliinnartoqarsinnaasarpoq
- Sanaartornermi nutaami atortussat 10 procentiisa missaat asiuserput — pilersaarusiorluarnerunikkut ataqaqtiissaarilluarnerunikkullu asiutitsisarneq annikillisinneqarsinnaavoq
- Kommunip peqqussutai eqqagassalerinermik malittarisassaarput, akiligassat immikkoortiterinermik kajumissisitsisarput — eqqagassalli sumiiffimmi tassaniiginnartarput
- ‘Qisuk atoqqillugu’ aaqqiussuusaasumik ingerlanneqarnissaa siunnersuutigineqarpoq
- “Akeqanngitsumik” tunisineq sanaartornerullu “akia appartinnissaa” assigiinngillat
- Ullumikkut palletit assigiinngitsut pingasut arlallilluunniit atorneqartarput
- ESANI suliffissuqaarfillu suleqatigiillutik misiliummik aalajangersimasumik ingerlatsinerat

Pingaartullit

- ESANI-p suliniuteqartunut assigiinngitsunut kajumissaarillunilu peqataatitsisarluunilu kajumissaarinnissamik aaqqiussuunnissaa pisariaqartinneqartoq
- Nassuiaatit erseqqissut malittarisassallu aalajangersimasut: assersuutigalugu atortunik atoqqissinnaasunik allattuineq
- Kajumissaaruteqarnerup pitsaanerulersinneqarnissaa pisariaqartoq

PISINIARFIIT

Apeqquutit pingaarnerit

1. Niuernerup silarsuaani eqqagassat suut annertunerpaajuppat?
2. Suliffeqarfinni assigiinngitsuni aaqqiissutissat suleqatigiissutaasinnaasullu
3. Inerisaaniaraanni suna amigaatigineqarpa, sunalu pingaarnerpaassava?

Eqikkaaneq

- Europallet utertinneqartarput, inoqarfinnili mikinerusuni umiatsianut toqqavissatut atorneqartarput
- Europallenu aaqqiissutit suliffeqarfimmu ajornannginnerusumik unammillernarsinnaasarput
- Neqaarniarfinniit/Nerisassat/eqqakkat elektronikit/ unammillersinnaasarput
- Atuisut elektronikinik eqqakkat nalinginnaasut ilanngullugit igittarpaat
- EU-mi inatsisit malillugit ‘aserfallatsaalineqarsinnaasut’ qulakkeerneqarpoq.
- Suliffeqarfik ataaseq eqqagassalerivimmik ‘igitassat’ taaneqartartumik pequtinillu immikkoortiterivimmik peqartoq, tassani nerriviit, nerriviup qaava pequtillu ilaat immikkoortiterneqartarput atoqqinneqarsinnaaniassammata.
- Suleqatigiinnissamik eqqarsaatiginninnissaq
- Suliffeqarfippassuit ‘pap-nik naqiterisarput’, „asuli“ assartuinermut aningaasartuuteqarneq annikillisinnarlugu
- Eqqakkanik immikkoortiterinermi sulisut ilinniartinneqarnissaat piginnaanngorsarnissaallu pisariaqartinneqarput
- Eqqakkanik kaaviiartitsineq eqqarsaatigalugu qitiusumik qitiunngitsumilluunniit aaqqiissutissat pisariaqartinneqarput
- Umiatsiat bilillu ‘igitassanngornerini’ ajunngitsorsiasamik tunniussisinnaaneq misissornetariaqarpoq

- Illoqarfii nunaqarfiliu eqqaavissuini ammasuni eqqaakkat niuukkanik teriallu amerliartornerat ernumagineqarpoq
- Inuiaqatigiinni akisussaaqataaneq pisariaqartoq
- Suliffeqarfii aningaasatigut ajunngitsorsiasaqarpat aaqqiissutissamut peqataarusupput

Pingaartullit

- Aaqqiissutissat ersarissut pisariaqartinneqarput, soorlu eqqakkat qanoq pineqartarnerat, 'eqqakkat' sorliit sumut ilaanersut allallu pillugit paasissutissat ersarissut.
- Eqqakkat pillugit paasissutissat pitsaaneruserut pisariaqartinneqarput
- Eqqakkat sorliit eqqagassalerivimmu ilanngunneqartarnerut uuttortarneqartariaqarput paasissutissanillu katersuineq ineriartortinneqartariaqarluni
- Aaqqiissutit pisariisut immikkoortitsinissamut iluaquutaasut, paasissutissanik pisariaqartitsineq, CO₂-mut sunniut ilanngullugu.
- Elektronikkimut atortunut eqqagassanut utertitsarneq WEEE

ASSARTUINEQ

Apeqquiti pingaarnerit

1. Eqqakkat suut unammillernarnerpaatut inissisimappat?
2. Suut periarfissaappat?
3. Suleqatigiinnissatsinnut periarfissat?

Eqikkaaneq

Eqqakkat assigiinngitsut ajornartorsiutaanerpaat

- Qisuk (qisuit mingutsinneqarsimasut qisuillu minguitsinneqanngitsut immikkoortitsernissaat pillugu aaqqiissutissat)
- Qalipaati PCB-qarnerisa aaqqiissutissat assigiilluinnarnissaat paasiuminartullu pisariaqartinneqarput
- Uuliakut immikkoortereersimasut akulerutsinneqartarnerat.
- Eqqakkat umiarsuarneersut — IMO-mi malittarisassat atuuttut atorlugit siunnersuut
- Eqqakkanik nunaqarfimmi assartuinissamut sulisussaqaannginneq pissutigalugu pisimasoq

Pingaartullit

- 'Aalajangikkat' ajunngitsumik siunertaqaraluartunut 'akerleriissutaasinnaapput'
- Aaqqiissutissat naammalluinnartut piviusorsioortumik siumukarnermut akornutaassanngillat
- Pissutsit najukkamut naleqquttut — imaanngitsoq tamarmik assigiimmik aaqqiivigineqartut
- Kulturikkut ileqqut pissuserineqartussallu akornutaasinnaapput, aammali qaammarsaanerumut atorsinnaallutik
- Innuttaasut eqqortumik eqqakkaminnik pissusilersortut kajumissaarneqartullu
- ESANI-p aaqqiissutit assigiinngitsut arfineq-marluk atoreerpai — assigiinngitsunik periaaseqarsinnaaneq ersersinneqarpoq
- Kommunit assigiimmik malittarisassaqaqartariaqarput, ingammik suliffissuit eqqagassaataat pillugit
- IMO-p malittarisassai Kalaallit Nunaanni atuuttunut naleqqussarlugit atuutilersinneqarnissaat pillugu siunnersuut
- Eqqakkanik isumaginninnermik assartuinnermik namminersortut neqerooruteqarsinnaanerat pillugu periarfissiineq
- Illoqarfinni suleqatigiinneq pisariaqartinneqartoq – niuernikkut ingerlatseqatigiiffiit neqerooruteqartitsinermut peqataatinneqassapput
- Inuinnaat eqqagassalerisut (batteriinik saviminernillu) inatsisitigut akuerisaalernissaat, eqqagassalerinnermi malittarisassat malinneqarnissaat qulakkeerniarlugu
- Umiarsualiviit assartuinnermullu qitiusoqarfiiit suleqatigalugit pitsaaneruserumik sullissineq
- Oqartussaasut akornanni najoqqutassianik ineriartortitsineq
- Ajornartorsiutit aaqqinniarlugit malittarisassanillu pitsanngorsaaniarluni politikikkut tapersersuineq pisariaqartoq
- Eqqakkanik aqutsinissamut app-imik ineriartortitsinissaq

EQQAKKAT ULORIANARTUT**Apeqquutit pingaarnerit**

1. Eqqakkat ulorianartut suut qanorlu amerlatigisut?
2. Eqqakkanik ulorianartunik isumaginninnermi suut akornutaappat/unammillernarpat?
3. Eqqakkat ulorianartut pitsaanerusumik isumagineqarnissaat pillugu suleqatigiinnissatsinnut periarfissat suuppat?

Eqikkaaneq**Eqqakkat ulorianartut assigiinngitsut**

- Eqqiaanermi atortut
- Uulia atorneqartoq, ilaatigut uuliap atorsimasup aggorneqartariaqalernera
- Kemikaliat
- Qullerni qaammaqqutit
- Elektronik

Pingaarutillit

- Eqqaavissuit 'ungaluneqartariaqarput', eqqakkat ulorianartorpassuummata
- Avatangiisinut ikuallaanerup „navianaatai“, ilaatigut dioxinik imerpalasunik imernej, sumilu eqqakkat ulorianartut „ajoqusiinerusut“ pillugit paasissutissiisoqarlunilu paasititsiniaasoqanngilaq
- Suliffeqarfiit suleqatigiillutik eqqakkanik ulorianartunik suliaqarneq pillugu sulisunut takussutissanik ineriartortitserusupput
- Eqqakkat ulorianartut pillugit paasissutissat iluaqutissallu (webinarit/assiliartat) kalaallisut pissarsiarineqarsinnaasut paasiuminartumillu oqaasertalersukkat
- Eqqakkat ulorianartut ESANI-mut toqqaannartumik imaluunniit akisussaassuseqarluni ESANI-mut suliarititsisutut suliaritinneqarsinnaapput
- Eqqakkat annertussusaat annikillissinnissaat kisiat pinnagu sammineqartariaqarpoq
- Periusissiaq aaqqiissutissanik paasiuminartunik atuutsitsilersinnaasunik imaqartariaqartoq – Suliffeqarfiit eqqakkanik ulorianartunik namminneq isumaginninnissaat kissaatiginnigilaat
- Suliffeqarfiit pioreersut eqqakkanik ulorianartunik aalajangersimasunik qanoq tigooraaviusinnaanersut misissorneqassaaq
- Kommunit inuussutissarsiutigalugu eqqagassalerinermut malittarisassaasut pitsaasumik ataqatigiissaarneqarsinnaapput

Eqqakkat ulorianartut ajornartorsiutaapput

- Ulluinnarni peqqissutsimut avatangiisinullu navianartorsiortitsipput
- Atortorissaarutit navianartut pillugit ilisimasaqannginneq
- Eqqakkanik ulorianartunik apuussinissamut kajumississuseqannginneq
- Ilisimasakinneq
- Suliffeqarfiit ikiuukkusupput, malittarisassalli pisariaqartinneqarput

Pingaarutillit

- Eqqakkat ulorianartut pillugit ilisimasakippallaarneq
- Nakkutilliisoqarnanilu malittarisassaaleqineq
- Allagartanik, nittartakkatigut isumasioqatigiinnernik, assiliartalinnik kalaallisullu oqaasertalinnik
- Suleqatigiinnissamik periarfissat

CSR GREENLAND

Jens Kreutzmannip Aqq. 3

Postboks 73

3900 Nuuk

ASSIT

CSR Greenland

Maja Lyberth, Impact Greenland

Aningaasaleeqataasut:
GrønlandsBANKENs Erhvervsfond
Tips- og Lotto
Nuuk Lokaludvalg
CSR Greenland